

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2013 rd

**Regeringens proposition till riksdagen med
förslag till ändring av lagstiftningen om el- och
naturgasmarknaden**

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 april 2013 regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om el- och naturgasmarknaden (RP 20/2013 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Arto Rajala, arbets- och näringsministeriet
- direktör Kenneth Hänninen, Finsk Energiindustri rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Bioenergia ry
- Finlands naturskyddsförbund rf,

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I enlighet med sitt behörighetsområde behandlar utskottet redogörelsen ur miljösynvinkel och vill att ekonomiutskottet uppmärksammar följande synpunkter.

Om miljökonsekvensbedömning

Utskottet konstaterar att lagstiftningen om el- och naturgasmarknadens direkta miljökonsekvenser är relativt små. Lagförslagens direkta miljökonsekvenser anknyter till åtgärder för förbättrad leveranssäkerhet, en ökning av andelen jordkablar i elnätet samt placeringen av jordkablar och luftledningarna längs landsvägarna. Fler jordkablar minskar luftledningarnas negativa inverkan på landskapet och gör skogarna mer sammanhängande i och med att de trädlösa korridorerna försvinner från skogarna. Om jordkablar och elledningarna dras längs vägarna, minskar det behovet av att göra ingrepp i den omgivande naturen. Ändå är jordkablar inte alltid det skonsammaste alternativet för naturmiljön. Ibland kan en trädlös korridor ersätta de ställvis hotade ängsmiljöerna. När deras antal minskar ökar i stället behovet av att skydda ängar på annat håll.

Utskottet anser att miljökonsekvenserna skulle ha förtjänat en mer detaljerad beskrivning i propositionen. Lagstiftningen om placering av ledningar ingår i sig i miljölagstiftningen. Bestämmelser om placering av ledningar på en privat markägares fastighet ingår i 161 § i markanvändnings- och bygglagen. Enligt den är ägaren av en fastighet skyldig att tillåta att en ledning

som betjänar samhället eller en fastighet placeras på det område han eller hon äger, om inte placeringen kan ordnas på något annat tillfredsställande sätt och till skäligena kostnader. Elledningar i stam- och regionnätet byggs enligt förfarandet i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter. Till en ansökan om inlösenstillstånd som gäller ett projekt enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska fogas en konsekvensbeskrivning enligt nämnda lag. Om ansökan om inlösenstillstånd gäller ett sådant projekt som uppenbart har sådana följder som avses i naturvårdslagen, ska dessutom iakttas vad som stadgas i naturvårdslagen och med stöd av den.

Att förnya elnätet kommer att ta årtal i anspråk: den sammanlagda längden för luftledningar i medelspänningsnätet i hela landet är enligt energiindustrins utredning nästan 120 000 km, varav ca 67 500 km på skogsmark. Den totala arean för ledningsgator i skog beräknas vara 67 000 ha.

Enligt 1 § i förslaget till elmarknadslag är lagens syfte att säkerställa förutsättningarna för att den nationella och regionala elmarknaden ska fungera effektivt och säkert samt *miljömässigt hållbart*. I bestämmelsen om mål ingår dessutom att främja en effektiv och sparsam användning av elektricitet i såväl sin egen som kundernas och elnätsanvändarnas verksamhet, vilket innebär en strävan att utveckla elföretagens verksamhet så att företagen i allt högre grad blir energiservicebolag. Ändå innehåller lagförslaget egentligen inga bestämmelser om skyldighet att främja miljömässig hållbarhet eller energibesparing. En bättre energieffektivitet och energibesparing utgör en central del av den nationella energi- och klimatstrategin (SRR 2/2013 rd). Utskottet vill därför poängtera att elmarknadslagstiftningen indirekt kan ha ett betydande inflytande t.ex. på att främja småskalig elproduktion och på så vis på främjandet av förnybar energi som ett led i energi- och klimatpolitiken. Därför hade en analys av såväl direkta som indirekta miljökonsekvenser förtjänat mer uppmärksamhet.

Att främja produktion i liten skala

Ett mål för energi- och klimatstrategin är att främja elproduktionen i liten skala. Det kan främja lokala lösningar och öka användningen av förnybar energi eftersom produktion i liten skala ofta inbegriper förnybar energi. Potentialen för elproduktion i liten skala i Finland är givetvis begränsad, men den kan trots allt i framtiden ha en betydande effekt när det gäller att minska förbrukningen av köpt el under den ljusa årstiden. Dessutom finns det lösningar kring s.k. intelligenta nät i anslutning till småskalig produktion av överskottsel. Om de blir mer allmänna kan det bidra till en ökad exportpotential.

Utskottet erfar att en reglering om att främja produktion i liten skala på grund av tidsbrist inte kunde fås med i den aktuella propositionen. Det är redan nu juridiskt och tekniskt möjligt att mata in småskaligt producerad el i elnätet, men i praktiken måste förfarandena utvecklas för att det ska gå att främja. Vi har sporrande exempel i Tyskland och Danmark, och även Finland borde avancera snabbare än för närvarande. Enligt energi- och klimatstrategin tillsätts det en arbetsgrupp för att utreda möjligheterna att främja den småskaliga produktionen. Arbetsgruppens uppgift är att bedöma vilken roll småskalig produktion har i främjandet av den förnybara energin och särskilt i främjandet av energieffektiviteten i byggnader inklusive nära-nollenergi- och nollenergibyggnader. Arbetsgruppen ska dessutom ha till uppgift att överväga åtgärder för främjande av lönsamheten hos småskalig produktion. Utskottet vill påskynda detta arbete.

Utskottet föreslår att ekonomiutskottet kontrollerar och följer upp lagstiftningen om el- och naturgasmarknaden med avseende på främjandet av förnybar produktion i liten skala och säkerställer att lagstiftningen inte ställer hinder i vägen för småskaligt producerad förnybar energi i nätet och för ökad produktion. Det ska tvärtom främjas av lagstiftningen. Dessutom bör det skapas redskap för efterfrågeflexibilitet, dvs. konsumenterna ska spöras att reducera toppbelastningen och använda energi sparsamt. En förutsättning är övergång till timbaserad mätning genom avläsning på distans.

Mål för leveranssäkerhet

När leveranssäkerheten fastställs är det enligt propositionen viktigt att försöka hitta ett så optimalt förhållande som möjligt mellan å ena sidan en rimlig nivå på den leveranssäkerhet som nätanvändarna förväntar sig och å andra sidan de kostnader de måste betala för att den nivån ska uppnås. Propositionens utgångspunkt är att den maximala tillåtna avbrottstiden i distributionsnätet begränsas till sex timmar inom detaljplaneområden och till 36 timmar utanför detaljplaneområden, vilket medför kostnader om 3,5 miljarder euro under 15 års tid samtidigt som störningar förorsakade av avbrotten medför kostnader om ca 3 miljarder euro. Överföringspriset stiger uppskattningsvis till 1,2 cent per kilowattimme, men den faktiska höjningen kommer att variera och ligga både under och över det genomsnittliga beloppet beroende på nätinnehavaren och de nuvarande tekniska lösningarna i elnätet. Ut-

skottet vill att ekonomiutskottet noterar att elnätet måste förnyas nästan helt för att den nämnda målnivån ska kunna nås. Det bör också ses ur miljösynvinkel mer allmänt. Om målet för leveranssäkerhet är överdimensionerat kan förnyandet av nätet också medföra onödiga miljökonsekvenser samt för glesbygdsområdenas del prisstegringar som medför höjda boendekostnader och som kan upplevas som oskäligen. Utskottet föreslår att ekonomiutskottet bedömer målet för leveranssäkerheten också ur ett övergripande miljömässigt hållbarhetsperspektiv, och på så sätt också bedömer vad som är en godtagbar nivå på kostnaderna.

Ställningstagande

Miljöutskottet anför

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 12 april 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Rakel Hiltunen /sd
medl. Jouni Backman /sd
Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Antti Kaikkonen /cent

Pauli Kiuru /saml
Jukka Kärnä /sd
Jari Lindström /saf
Martti Mölsä /saf
Sari Palm /kd
Juha Väättäinen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.